

BESZÉD FRANK TIBOR TEMETÉSÉN*

FUNERAL ORATION IN REMEMBRANCE OF TIBOR FRANK

Hudecz Ferenc¹

*Tisztelt Gyászoló Család! Tisztelt Gyászolók!
Hölgyeim és Uraim!*

Szomorú ez a mai nap. Szomorú, hiszen búcsúzni jöttünk. Temetjük, gyászoljuk és végső búcsút veszünk dr. Frank Tibortól, az ELTE emeritus professzorától, az ELTE BTK Amerikanisztika Tanszék egyetemi tanárától, az MTA rendes tagjától, a szakma, az oktatás és a tudományos kutatás elkötelezettjétől. Barátomtól, barátunktól...

Dr. Frank Tibor egyetemi oktatói pályáját 1971-ben kezdte az ELTE-n. 1997-től az Eötvös Loránd Tudományegyetem Amerikanisztika Tanszékének professzora, az Amerikanisztika PhD-program vezetője. 2013-ban az MTA levelező, majd 2019-től rendes tagja. Többek között a Magyar–Amerikai Fulbright Alapítvány kuratóriumának elnöke.

Tibor munkássága révén a tudást, a szakma tiszteletét, a korrekt és odafigyelő tanári magatartást, az igényes oktatói és az eredményes kutatói attitűdöt a hallgatók, tanítványok sokasága tapasztalhatta meg.

Tisztelt Gyászolók!

Tibort – az 1970-es évek közepén – előbb ismertem, mint találkoztunk volna. Először történész édesanyámtól hallottam róla, aki a 19–20. századi brit történelemmel és az angol–magyar kapcsolatokkal foglalkozott. Munkája révén a '70-es évektől szakmai kapcsolatban állt Tiborral. Otthon, a kiemelkedő felkészültségről elejtett mondatok mellett, szó esett Tibor színes személyiségéről, eredeti észrevételeiről, nyelvtudásáról, intellektuális humoráról, széles körű tájékozottságáról és fantasztikus munkabírájáról.

Személyesen a '70-es évek második felében találkoztam először Tiborral. Ismeretségünk kezdettől fogva olyan közös elemeket tartalmazott, mint a szakszerűség és igényesség, a tudományos értékek tisztelete, a jelenségek sokoldalú

* Elhangzott 2022. október 11-én Frank Tibor temetésén.

¹ Az MTA alelnöke, kémikus, egyetemi tanár, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest.

elemzésének követelménye, a hitelesség, a minőség és a teljesítmény értékelése, elismerése.

Tibor 1948-ban született. Saját magáról ritkán és alig beszélt, de élete fontos találkozásairól tudósokkal és felmenői tehetségeiről (zene, orvostudomány), a tőlük kapott bátorításokról nagyon szívesen beszélt. Az MTA Könyvtár „Akadémikus arcképcsarnok” program keretében elhangzott előadásában, 2017 áprilisában így fogalmaz: „Szerencsés voltam a családommal és egyszersmind eléggé szerencsétlen is, mert édesapám meghalt, amikor nagyjából 14 hónapos voltam.” Édesanyja tartotta el a két testvért (Tibor volt a fiatalabb) és a két nagymamát is. A családi, baráti környezet nagy hatással volt Tiborra. Az Adler nagymama, akivel Tibor tizennyolc éves koráig együtt éltek, zongoraművészként, Bartók- és Dohnányi-tanítványként nemcsak a zenei műveltséget és többnyelvűséget tette vonzóvá, de a kíváncsiságot, a rákérdezést, az „utánanézést”, az igényességet is értéké tette. Az anyai nagypapa, Flesch Ármin gyermekorvos volt, aki széles körű praxisa és tudományos munkája mellett megtervezte és végigvitte az első gyermekkórház, a Madarász utcai Csecsemő- és Gyermekkórház létesítését 1929-ben. Később Tibor fontos kötelességének érezte e teljesítmény elismerését, 2002-ben Flesch-alapítványt létesített, és elérte, hogy a kórház előtti utat az építetőről nevezzék el.

Gyűjtökedve, mondhatni szenvedélye már tizenhárom éves korában kialakult. Először, egyik diáktársának hatására, „családi gyűjteményt” indított a családi „papírok” szisztematikus feldolgozásával. Egy évvel később hirdetést tett közzé a *Magyar Nemzet*-ben, amely arról értesíti az olvasót, hogy Apolló jellegével kéziratokat vásárol (így került hozzá például egy Einstein-levél). Később dedikált kötetek (például Gárdonyi, Móricz) gyűjtésébe kezdett.

Tibor történelmi munkásságának méltatását az imént az Osztályelnök úrtól² hallottuk. Számomra, a laikus számára különleges érzés volt felfedezni, ahogyan Tibor a történelmet kontextusba helyezi. Alaposan, tényszerűen és körültekintően megismerhetjük magát az „eseményt”, az előzményeket és a körülményeket, esetenként az utóhatásokat. Ez, az időben és térben biztosított „tágasság” lehetővé teszi az olvasó/hallgató számára, hogy megértsen, mérlegeljen és vélemény alkosson, még akkor is, amikor más körülmények (például más szerzők) a mitizálás felé próbálják terelni.

Szeretném kiemelni Tibor azon törekvését, amely a „másik”, a beszélgetőpartner gondolatainak, véleményének teljes megértésére törekszik. Ez a megközelítés és nyitottság már a partner számára is új összefüggések felfedezését teszi lehetővé. Ezen inspiráló élményt – biztos vagyok benne – valamennyien átélhettük társaságában. Ez a fajta szerzői empátia lehetőséget ad a – nem érzelem-, hanem – racionális olvasói befogadásra. Így Tibor munkái, a cikkek és kötetek erősítik az

² Zsoldos Attila, az MTA II. Filozófiai és Történettudományok Osztálya akkori osztályelnöke (1307–1309.)

olvasót, a komplexitás felismerését, például egy másféle kulturális háttér jelentőségének megértését.

Ismeretségünk 2003-ban, közel húsz évvel ezelőtt megújult, kiegészült, amikor oktatási és tudományos rektorhelyettesként közös „hivatali” kötelezettségek is érintettek mindkettőnket. Megállapítottuk: azonos értékeket vallunk, nagyon hasonlóan értékeljük a körülöttünk zajló eseményeket is.

Azóta is többször, több helyen, közös vidéki séták és otthoni, budapesti vacsorák alkalmával találkoztunk négyesben, feleségével, Zsuzsával és feleségemmel, Gabival, sokszor nagyobb társaságban pedig a balatoni MTA-üdülőben vagy például a Momentán Színház előadásain.

Tibor szeretett tavasszal egy fa alatt, árnyékban üldögélni és beszélgetni. Tibor szerette a zenét, a jó társaságot, a jó vacsorákat, a jó borokat és mindezek összességét.

Különösen emlékezetes eseményt jelentett Tibor MTA székfoglaló előadása 2020 áprilisában. Címe: *A polgári érintkezés modernizálódása a 19. században*, remekül tükrözte Tibor sokoldalú érdeklődését és összefüggések felismerésére ösztönző képességét. Bemutatta a polgári, művészeti és politikai „szalonkultúra” kialakulását, jellegzetességeit, kultúrtörténeti jelentőségét, modernizálódását, beszélt további két kapcsolódó aspektusról is: a zongoráról és a névjegyekről. Felhasználhatta saját, gyerekkori zongoraélményeit és impresszív, nevezetes névjegygyűjteményét, amely tartalmaz szerény baráti hozzájárulást is.

Tisztelt Gyászoló Család! Tisztelt Gyászolók!

Kémikusként és nem hozzáértő barátként úgy érzékelem, hogy Tibor életműve harmonikusan foglalja magába a kutatóként nemzetközileg elismert történész eredményeit, dokumentálja azt a képességet és megvalósított célkitűzést, amely lehetővé teszi a komplex történeti és társadalomtudományi jelenségek szakszerű értelmezését, bemutatását a szakemberek, a laikusok és mindannyiunk számára.

Tibor hiteles, megbecsült ember volt. Jellemzésére néhány kulcsszó:

- Igényesség: a szakmában (a kutatásban, az oktatásban), a kommunikációban (a leírt, az elmondott szövegekben, a beszélgetések, viták során), a megjelenésben és a viselkedésben
- Szuverenitás: nyíltság, egyenesség és kritikus gondolkodás
- Tapintat: az emberi méltóság, a személyiség, a másik tisztelete
- Szolidaritás: az elesettekkel, a gyengékkel, a rászorulókkel
- Tartás: értékrend, fegyelem, önfegyelem

Fáradhatatlan, diplomatikus és az utolsó percekig alkotó ember volt. Készült az általa vezetett Akadémiai Bizottság terveinek megvalósítására, amellyel az MTA alapításának kétszáz éves évfordulóját ünnepeljük.

Kedves Tibor!

Engedd meg, hogy búcsúzásul családunk, barátaink és a magam nevében, s talán az egyetem polgárai, a tanítványok, hallgatóid nevében is köszönetet mondjak.

Köszönöm, hogy több mint ötven évig szolgáltad a tudás, a műveltség ügyét. Az egyetemen, az ELTE diákjaként és kollégaként, tanárként és kutatóként, vezetőként, nemzetközi és hazai szakmai szervezetek elnökeként, az Akadémián, tudományos konferenciákon és a tantermekben. Helytálltál, itthon Budapesten, külföldön a Kaliforniai Egyetemen, Bécsben, Berlinben és Londonban. Köszönöm, hogy mindezt a hazai és nemzetközi tudományosság javára, mindannyiunk érdekében tetted.

Büszkék lehetünk arra, hogy az Eötvös Loránd Tudományegyetemnek olyan polgárai és a Magyar Tudományos Akadémiának olyan tagjai vannak, amilyen Tibor, Te voltál. Akik példával és mintaadással tanítottak, akik ilyen szisztematikusan és eredményesen kutattak, és akik ilyen tapintattal segítettek másoknak ott, ahol és amikor kellett.

Hiányod velünk marad. Nyugodj békében!